

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์
ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ

A Comparison Academic Achievement Thai Dance Subject
Standard Thai Dance of Prathom Sueksa Five Students
Pongploy Anusorn School by Using Package
Teaching With Regular Teaching

ชาคริต หวางชูเชื้อ¹ สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์²

Chakrit Whangchoochuer, Siripat Jetsadawiroj

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ 85/85 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) จากนั้นจับฉลาก 2 ห้อง ซึ่งได้กลุ่มทดลองคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test Independent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบรายบุคคลมีค่าเท่ากับ 82.50/83.33 แบบกลุ่มย่อยมีค่าเท่ากับ 84.03/84.44 และแบบภาคสนามมีค่าเท่ากับ 85.92/86.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 85/85 ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าการสอนแบบปกติ

Received: 2022-08-24 Revised: 2022-09-01 Accepted: 2022-09-03

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Master of Education Program Department of Innovation and Learning Faculty of Education Ramkhamhaeng University. Corresponding Author e-mail: kunkrujojo@gmail.com

² หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Master of Education Program Department of Innovation and Learning Faculty of Education Ramkhamhaeng University.

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการสอน วิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, $SD=0.54$)

คำสำคัญ (Keywords): ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ชุดการสอน; ความพึงพอใจ; รำวงมาตรฐาน

Abstract

The purposes of this research were to create a package teaching standard Thai Dance for primary 5 students to be effective the criteria 85/85 for compare academic achievement Thai Dance subjects about Standard Thai Dance primary 5 students between using a package teaching with regular teaching and study the satisfaction with using package teaching Standard Thai Dance. The samples were primary 5 students at Pongpoy Anusorn School. The sample random sampling, and classified into 2 group: including 30 in the experimental group primary 5/4 using package teaching Thai standard and 30 in the control group primary 5/1 using regular teaching. The instruments used in this research package teaching, lesson plan using package teaching, a test to measure the learning achievement and Questionnaire on the Satisfaction of students to teaching package teaching. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation and t-test and t-test Independent Samples. The result of the research summarized as follows 1) the performance of individualized instruction sets was 82.50/83.33, the subgroups were equal to 84.03/84.44, and the field model was 85.92/86.44, which met the defined 85/85 performance criteria 2) the achievement of dance subjects taught using the instructional set was statistically significantly higher than normal teaching at the .05 level, 3) fifth graders taught using the dance instruction set. Re: Standard Band Dance Overall satisfaction was highest ($\bar{X}=4.51$, $SD=0.54$).

Keywords: Achievement; Package Teaching; Satisfaction; Standard Thai Dance

บทนำ (Introduction)

นาฏศิลป์ เป็นศิลปวัฒนธรรมสาขาหนึ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองของไทยเรา ความงดงามของท่าร้ายรำตามจังหวะและทำนองเพลง ตลอดจนการแสดงสื่อความหมายด้วยบทเจรจา ท่าทาง และคำร้อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมได้สนุกสนานชื่นบานและอิมเอบกับสุนทรียรสที่ได้รับไปกับการแสดงของนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ สมควรปลูกฝังให้เยาวชนสนใจรักษาไว้และช่วยกันสืบทอดต่อไป (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2551) โดยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์ มีการจัดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้เรียนรู้เนื้อหาที่แตกต่างกันออกไปทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เช่น บรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์ เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์แสดงนาฏศิลป์โดยเน้นการใช้ภาษาท่าและนาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย แสดงท่าทางประกอบเพลงหรือเรื่องราวตามความคิดของตน (กรมวิชาการ, 2551)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การสอนวิชานาฏศิลป์ในปัจจุบัน ครูผู้สอนนาฏศิลป์ส่วนใหญ่รวมทั้งตัวผู้วิจัยเองยังคงใช้เทคนิคการสอนนาฏศิลป์ ซึ่งครูจะมีบทบาทในการสอนมากกว่านักเรียน ส่งผลให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายไม่ชอบเรียนวิชานาฏศิลป์ เพราะต้องมานั่งฟังครูบรรยายและฝึกปฏิบัติตามครู ถ้าไม่ตั้งใจฟังในขณะครูบรรยายหรือไม่ตั้งใจฝึกปฏิบัติทำรำก็จะส่งผลต่อผลการเรียนรู้ ซึ่งจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานาฏศิลป์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีนักเรียนจำนวนทั้งหมด 154 คน ซึ่งมีนักเรียนที่สามารถสอบผ่านทั้งหมด 125 คน คิดเป็นร้อยละ 81.17 ส่วนนักเรียนที่สอบไม่ผ่านจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.83 ซึ่งเกินร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ทำให้พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ (รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชานาฏศิลป์, 2564)

ผู้วิจัยจึงได้นำชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน มีการจัดลำดับขั้นตอนไว้อย่างชัดเจนและสามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยเปลี่ยนวิธีการสอนของครูให้มีความน่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมศักยภาพประสบการณ์และพฤติกรรมให้กับนักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเห็นความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับ ลลิตา มาชะเซ็นต์ (2559) ที่ว่าชุดการสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ถูกจัดไว้อย่างเป็นหมวดหมู่และมีระบบ สามารถช่วยในการประกอบการสอนของครูและช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ อย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการนำชุดการสอนมาใช้เพื่อพัฒนาผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพ

จากประสบการณ์การสอนวิชานาฏศิลป์ด้วยวิธีการสอนแบบเดิมส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและช่วยส่งเสริมด้านความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติ โดยการสร้างชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ให้เกิดประสิทธิภาพและนำมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนผ่องพลอยอนุสรณ์ ด้วยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนและการสอนแบบปกติ โดยการศึกษาค้นคว้าการสร้างชุดการสอน เพื่อให้ตอบสนองและส่งเสริมในการช่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ ช่วยลดบทบาทครูผู้สอน เพิ่มบทบาทนักเรียนให้มากขึ้น สามารถศึกษาและฝึกฝนได้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นและเห็นความสำคัญของวิชานาฏศิลป์ จึงเหมาะสมกับนักเรียน

ทำให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้กิจกรรมการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จบรรลุได้ตามเป้าหมาย และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

- เพื่อสร้างชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
- เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ
- เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Research Methods)

- ชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าการสอนแบบปกติ
- นักเรียนที่สอนโดยใช้ชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์ ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi experimental research) โดยใช้วิธีการทดลองแบบ Randomized Control Group, Pretest – Posttest Design ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 125 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling)

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนพองพลอยอนุสรณ์ จำนวน 30 คน ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง รำวงมาตรฐาน

กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนผ่องพลอยอนุสรณ์ จำนวน 30 คน ที่สอนโดยใช้การสอนแบบปกติ

เครื่องมือในการวิจัย

1. ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 ชุด
2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน จำนวน 8 แผน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้การสอนแบบปกติ จำนวน 8 แผน
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทดลองผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group, Pretest – Posttest Design โดยกลุ่มทดลองใช้การสอนโดยใช้ชุดการสอน และกลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543) ซึ่งแบบแผนการทดลองแสดงตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
(R) E	T _{1E}	X	T _{2E}
(R) C	T _{1C}	-	T _{2C}

กำหนดให้ (R)	แทน	การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Random)
E	แทน	นักเรียนกลุ่มทดลอง (Experimental Group)
C	แทน	นักเรียนกลุ่มควบคุม (Control Group)
X	แทน	การสอนโดยใช้ชุดการสอน
-	แทน	การสอนแบบปกติ
T _{1E} .T _{1C}	แทน	การสอบก่อนทดลอง (Pretest)
T _{2E} .T _{2C}	แทน	การสอบหลังทดลอง (Posttest)

ในการดำเนินการทดลองผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) ไปให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทดสอบ คือ กลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้ชุดการสอน และกลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที่แบบอิสระต่อกัน (t-test Independent Samples)
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ กลุ่มทดลองสอนโดยใช้ชุดการสอน และกลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ ใช้เวลาสอน 8 คาบ คาบละ 50 นาที

3. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) ไปทดสอบกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่สอนโดยใช้ชุดการสอน และกลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ

4. ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอน วิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน

5. นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอน ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ตามเกณฑ์ที่ 85/85 โดยใช้สูตร E_1/E_2

E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้จากคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนด้วยชุดการสอน

E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สถิติในการทดสอบค่าที่แบบอิสระต่อกัน (t-test Independent Samples)

3. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอน

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนผ่องพลอยอนุสรณ์ ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ พบว่า

1. การหาประสิทธิภาพชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ที่ 85/85 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน

การประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (80 คะแนน)		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (30 คะแนน)	
		ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ E_1	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ E_2
รายบุคคล	3	69.50	82.50	26.25	83.33
กลุ่มย่อย	9	67.22	84.03	25.33	84.44
ภาคสนาม	30	68.73	85.92	25.93	86.44

จากตารางที่ 2 การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน พบว่าการหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคลมีค่าเท่ากับ 82.50/83.33 แบบกลุ่มย่อยมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ

84.03/84.44 และแบบภาคสนามมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 85.92/86.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 85/85 ที่กำหนดไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ (ตารางที่ 3, ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ

นักเรียน	N	$\bar{X}$	SD	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	30	13.83	3.68	.881	.382
กลุ่มควบคุม	30	13.13	2.33	.881	.383

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) ของนักเรียนที่สอนโดยใช้ชุดการสอนมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=13.83$, $SD=3.68$) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) ของนักเรียนที่สอนแบบปกติ มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=13.13$, $SD=2.33$)

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนหลังเรียน (Posttest) ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ

นักเรียน	N	$\bar{X}$	SD	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	30	25.30	3.10	10.375	.000
กลุ่มควบคุม	30	18.10	2.20	10.375	.000

*p < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) ของนักเรียนที่สอนโดยใช้ชุดการสอนมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=25.30$, $SD=3.10$) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) ของนักเรียนที่สอนแบบปกติ มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=18.10$, $SD=2.20$) เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่สอนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่านักเรียนที่ใช้การสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านครูผู้สอน	4.47	0.60	มาก
ด้านเนื้อหา	4.55	0.52	มากที่สุด
ด้านสื่อการสอน	4.50	0.56	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.55	0.50	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านการวัดและประเมินผล	4.52	0.52	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.50	0.50	มาก
เฉลี่ยรวม	4.51	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 5 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, $SD=0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, $SD=0.52$) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, $SD=0.50$) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, $SD=0.52$) รองลงมาคือด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, $SD=0.56$) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, $SD=0.50$) และด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, $SD=0.60$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนน้อมพลอยอนุสรณ์ ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ” มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสร้างชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.92/86.44 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85/85 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพ โดยเริ่มจากศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงตัวนักเรียนว่ามีลักษณะอย่างไร เพื่อให้ชุดการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน กุมารี สุวรรณสิงห์ (2542) กล่าวว่าในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หรือนักเรียนกับสภาพแวดล้อม โดยใช้สื่อการสอน ทฤษฎีและกระบวนการกลุ่มนำมาใช้ในรูปของชุดการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม มีการเสริมแรงบวกให้กับนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ และเรียนรู้ไปที่ละขั้นตอนตามความสามารถ จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาและองค์ประกอบของชุดการสอนเพื่อออกแบบและจัดทำชุดการสอนให้ถูกต้องและสมบูรณ์ ประกอบไปด้วย หัวเรื่อง รายละเอียดของเนื้อหา คู่มือครูและนักเรียน วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ เครื่องมือประเมินผล (แบบทดสอบแบบฝึกหัด ใบงาน) เมื่อนำส่วนประกอบดังกล่าวมารวมไว้ จะทำให้ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีความสมบูรณ์ และได้ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการวางแผนและปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ โดยยึดรูปแบบตามที่ได้ศึกษาจึงมีความเหมาะสมและนำไปทดลองกับนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ มีการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นเมื่อผ่านการหาประสิทธิภาพแต่ละขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ สว่างจิตร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าโดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 87.55/88.66 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

นุชนารถ สมวาท (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทัศนธาตุสู่การสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชุดการสอน เรื่อง ทัศนธาตุสู่การสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.06/88.28 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ เรื่อง ร่างมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีกระบวนการสร้างและพัฒนาจนมีประสิทธิภาพ อีกทั้งชุดการสอนยังช่วยส่งเสริมการฝึกปฏิบัติทำรำหรือการร่วมกิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่จัดอยู่ในองค์ประกอบของชุดการสอน สามารถร่วมกิจกรรมไปพร้อมกับผู้สอน จนเกิดผลการเรียนรู้ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรี แก้วอาภรณ์ (2558) กล่าวว่า ชุดการสอนมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ฝึกผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบและรู้จักทำงานร่วมกัน ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อหมายในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทญา ขาวสระคู (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์พื้นเมือง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศรีนครินทร์ บำเพ็ญ ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา ปาละวงษ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ร่างมาตรฐาน มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา รองลงมาคือด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ด้านสื่อการสอน และด้านครูผู้สอน ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการสอนโดยใช้ชุดการสอนมีกระบวนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทำรำและปฏิบัติกิจกรรมตามคำชี้แจงในชุดการสอน สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ด้วยตัวเอง ประกอบกับเนื้อหาที่แบ่งไว้ในแต่ละชุดการสอนดูมีความน่าสนใจ เหมาะกับวัยของนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนมีหน้าที่เตรียมการและคอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ สาเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนเกิดความพอใจและมีความสุขต่อการเรียนด้วยชุดการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ นุชนารถ สมวาท (2560) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกมีความสุข การรับรู้หรือพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ โดยปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถและบรรลุเป้าหมายของตนเอง และสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ นภารัตน์ เสือจงพรุ (2544) ที่กล่าวว่า ความรู้สึกด้านดี ความสุขที่มี

โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกด้านดีมีมากกว่าด้านลบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพรรณ สว่างจิตร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมะ แก้วพวง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนเผ่าบนเขาค้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การเลือกหัวข้อหรือเนื้อเรื่องที่จะนำมาทำชุดการเรียนการสอนนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาที่จะใช้ในการทำก็ไม่ควรมากหรือน้อยจนเกินไปด้วย นักเรียนต้องได้เรียนรู้ครบถ้วนตามหลักสูตร

1.2 รูปภาพประกอบจะต้องมีความชัดเจนเนื่องด้วยเป็นภาพการปฏิบัติท่ารำ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจตามการอธิบายการปฏิบัติท่ารำประกอบ และง่ายต่อการฝึกฝนด้วยตนเองของนักเรียน

1.3 สีตัวอักษร นั้นสีจะต้องสดใส ตัวอักษรที่ใช้เป็นหัวข้อนั้นต้องโดดเด่นดึงดูดใจเพื่อให้ผู้เรียนสนใจ ขนาดตัวอักษรไม่เล็กเกินไป ภาษาที่ใช้ในชุดการสอนจะต้องอ่านง่าย ไม่ใช้ภาษาที่ยากและซับซ้อน สื่อความหมายชัดเจน และต้องถูกตามหลักภาษาไทย

1.4 การสร้างชุดการเรียนการสอนนั้นต้องคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เรียนด้วยว่ามีความรู้พื้นฐานด้านการอ่านภาษาไทยคล่องแคล่วหรือไม่ เพราะชุดการสอนจำเป็นต้องให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พัฒนาชุดการสอนวิชานาฏศิลป์ในเนื้อหาอื่น ๆ ของการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ เพื่อเพิ่มช่องทางใหม่ๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้หรือใช้เป็นสื่อการสอนแก่ครูผู้สอน

2.2 ควรมีการศึกษาการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดการสอนที่สามารถไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies) การเรียนการสอนแบบร่วมมือ การเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุมาริ สุวรรณสิงห์. (2542). *การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออเบื้องต้น ในรายวิชาดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด 1 (ศ029) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/92126>.

- ชุตินา ปาละวงษ์. (2561). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง ภาษาท่าทาง นาฏศิลป์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก http://www.edujournal.ru.ac.th/AbstractPdf/2561-8-1_1562506335_5914442034.pdf.
- นภารัตน์ เสือจงพรู. (2544). ปัจจัยที่มีผลประสิทธิผลในการให้บริการของพนักงานประจำสำนักงานบริการโทรศัพท์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นุชนารถ สมวาท. (2560). การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง ทักษะธาตุสู่การสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทญา ขาวสระคู. (2561). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ เรื่อง นาฏศิลป์พื้นเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศรีนครชัยศรีที่สอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบปกติ. สืบค้น 16 มิถุนายน 2565, จาก <http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/2273.ru>.
- ปรมะ แก้วพวง. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนเผ่าบนเขาค้อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. สืบค้น 13 มิถุนายน 2565, จาก http://edtechjournal.ru.ac.th/AboutPdf/1480659603_Ex-Abstract01.pdf.
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. (2564). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนม่วงพลอยอนุสรณ์ สำนักงานเขตบางนา สังกัดกรุงเทพมหานคร. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2565, จาก <https://bemisschool.bangkok.go.th/>.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2546). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พัชรี แก้วอาภรณ์. (2558). การสร้างชุดกิจกรรม เรื่อง พี่ชโกล์ตัวเรา โดยใช้สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ลลิตา มาชะเซ็นต์. (2559). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ประชาคมอาเซียน ระหว่างการใช้ชุดการเรียนการสอนกับการเรียนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรพรรณ สว่างจิตร. (2564). การออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่าทางโดยเน้นกระบวนการปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 22(1), 47-61.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2551). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 13. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.